

v njem družega, kakor sèm pa tam kako „neklasično“ izreko, anakolutio ali kako drugo jezikoslovno zastavico. Po pravici tožijo ljudje, da ubijajo taki sirotljivi otrokom pamet in vse veselje za nauk, — po pravici govore, da take šole niso za današnje čase, — da so nepotrebne, da več škodovajo, kakor koristijo. Le zato omika latinski jezik vsakega, ki se ž njim prav pečá, ker mu razodene v svoji literaturi veličansko življenje rimskega naroda in v njem božjo žlahnost človeške narave. Njo nam spričujejo vse zgodbe in šege, vse postave in razmere, državne kakor privatne, vsaka žilica in udarec silnega ljudstva, vse čednosti in celó vse napake. Kdor ga trezno premišluje, mu uhajajo nehotoma iz ust besede: „To so možaki, vredni tega imena. Takih nam manjka; zato gré na svetu vse narobe“.

Veliko, neskončno veliko se zares moremo od njih učiti. Učiti se moremo pravega patriotizma, da nam je dom več kakor kruh in vse drugo na zemlji, in narod več kakor vsakteri dobiček; — učiti se moremo svobodnega duha, da spoštujemo staro, če je dobro, da pa ne bojimo se nikakoršnega napredovanja, da se marveč po poštenih potih vsakod in vsigdar in na vso moč za-nj poganjamo; — učiti se stanovitosti, da imamo v sebi karakter in svoje prepričanje in mu ostanemo zvesti do zadnjega hipa, vključnostim in nadlogam; — učiti se pravega moštva, da branimo pravico in resnico, če tudi ni upanja plačila, če se tudi komu zamerimo ali kaj terpeti imamo; — učiti se moremo iz orijskih rimskih izgledov še sto in sto drugih reči, ki so nekdanj tudi med nami bile, pa so žali Bog! zginile in jih pogrešajo v največjo škodo ljudstva in države.

Poglavitna potreba je tedaj, spoznati rimski narod; to spoznanje daje omiko. Latinska gramatika in druge forme pa so le pripomoček; res, da že zato spoštovanja vreden, ker bi nam bilo brez njega nemogoče, namen doseči; toda pripomoček ima svojo ceno le zavolj namena in po namenu, ne pa sam po sebi.

Žalostna resnica je, da se malokje na to porajta! V mnogih šolah veljá forma več kakor duh, — v mnogih pa veljá forma vse in duh celó nič. Toda čas napreduje. Ni dvombe, da nam prinese pred ali pozneje tisto dobo, ko bo filologija zopet prva dušna kopelj, po kateri bodo naši mladenčji hrepeneli in jo s serčno slastjo uživali in nam odrastli zdravi in krepki deželi na čast, sebi v slavo in v blagor svojemu narodu. J. Terdina.

Kratkočasno berilo.

Kaj je Vilčekov Drašek vidil po svetu.

(Konec.)

Čez malo dni kima proti velikemu mestu. Za njim primaha neki gospod, ki ga bara rekoč: Dečko! kamo je tvoja pot? — Hm! ljubi gospod! grem po svetu iskat sreče. Povejte mi, kaj je posebnega v totem mestu?

Pač dosti, ljubi moj! — reče gospod — to ti je čudno mesto. Tukaj boš vidil turn, ki ne stoji na zemlji; drug pa je tako velik, da nima v mestu prostora; postavili so ga zunaj mesta; tukaj je pošta, pa kónj nima.

Tristo medvedov! — si misli Drašek — pač mi ni žal, da sem šel od doma — koliko čudnega vidim in najdem po svetu!

Ko pride do mestnih vrat, zmakne svoj mastni klobuk z glave; mislil je, da ga v mestu ne sme na glavi imeti, zakaj oče so mu večkrat djali, kadar kje srečaš kakega gospoda, imaš čedno klobuk povzdigniti; tukaj pa, kjer so sami gospodje, ga celó ne smem, si misli, obdržati na glavi.

Komaj stori deset korakov, kar vidi dve košati gospé, ki ste ko lajta se kotale proti njemu. Viditi ju ves plah zajavče: Joj meni! to pa že ne bo dobro; to so znabiti take babe, ki druge jejo, kakor so mi rajni oče večkrat pripovedovali; drugač bi ne mogle tako debele biti. Trepe-

taje se oberne z obrazom proti zidu, da ju ne vidi; strah bi ga bil skoro zgrudil na kamenji.

Ko se malo oddahne, gré po velikih ulicah v mesto. Zdaj pride do štacune, kjer je nad vratami visela krinolina. Hote le! — se ustavi in premišluje, čemu vendar ta reč more biti. Misli in misli, kar jo izmisli rekoč: Jo že imam; skoro bi je ne bil zadel. Rajni oče so nam otrokom večkrat pravili od krivih ver, ki se najdejo po širokem svetu. Najberž je ta hiša tempelj takih krivovercov, ker zvon visi nad vratami. Še bolj pa ga je v teh mislih poterdila množica, ki jo je vidil ven in noter hoditi. Stopi tedaj malo bliže, vzdigne svojo leskovo palico, pa rahlo poterka na krinolino, da bi slišal, kaki glas ima toti zvon. Ali nič ne sliši. Se vé da — reče sam sebi — da nič ne slišim, ker sem druge vere; samo univerci slišijo njegov glas.

V mestu ostane Drašek več dni. Celo mesto obhodi in vse pregledava tako verno, da so ga že oči bolele. K sreči najde nekega znanca v mestu, ki mu pokaže apoteko, kjer bo dobil kak lek za svoje bolne oči. Apotekar mu dá v majhnem kozarčku neke kapljice vode, ktere je moral plačati prav osoljeno. Jezen se potegne proti vratam, da je toliko dnarja dal za tako malo reč. Apotekar mu za slovo po latinsko šterbenkne: servus!

„Servus — servus“, — kaj je to? — premišluje čmeren. Drago sem plačal toto nesnago, in še me morebiti za norca ima? Naravnost gré do šol, kjer je vidil enega dné pred dijake priti iz šole. Tam se postavi in poterpljivo čaka pri vratah, dokler ura bje enajst, in se mladenčev vsiplje na ulico, ko bčelic iz koša.

Vi gospod! — reče Drašek pohlevno enemu zmed dijakov — povejte mi, lepo prosim, kaj se pravi po slovensko „servus?“

Djak se nasmeja rekoč: Ti si norec!

Da bi ga štakori pojedli! — reče Drašek — saj sem vedil, da me ima za norca. Od jeze zaškriplje z zobmi in se oberne nazaj k apotekarju.

Sem že nazaj tû — se zadere prek praga stopivši — kako ste mi maloprej rekli? Jaz sem „servus?“ Jaz ne servus, vi servus, še enkrat servus, in še tretjokrat servus — verže glažek z vodo na tla in odide.

Ti me boš že pomnil gerdi servus! — mumlja gredé sam seboj, kdaj si imel z mano kaj opraviti.

Naveličal se je Drašek vsega po svetu; močno ga je razkačilo to, da mu ljudje pravijo, da je „servus“ — zato jo potegne sopet proti domu, kjer je bratu povedal vse čudovite reči, ki jih je vidil po svetu. „In če že imam servus biti, sem raji servus doma, kakor pa pri tujih ljudéh. Da bi zato hodil po svetu in trosil dnar za norca v ptujem jeziku, ostanem raji doma, kjer me norec saj nič ne košta.“

Fr. Šrol.

Dopisi.

Od marburške okolice 20. aprila. Popotovaje nedavnej od Posavinja na gornje slovenske krajine došel sem v okrožno mesto Marburg, v katerem že nisem bil mnogo let. Kako sem se čudil novemu pogledu! Popotniku stopivšemu iz kolodvora naproti lesketajo novopostavljene hiše, krasne prebivališča bogatih mestnjanov. Kjer pred malo leti bila je gola ledina, stojé dan današnji lepe visoke hiše, gostivnice, kavarne, veselišča, ter odmerjajo se neprestano nove stavišča, gradijo se nove stavitve, povstaja „Nov Marburg“. To vidimo na vzhodni strani, v sosesčini bližnje železnice; gredé pa dalje po graškem predmestju v notranje mesto vgladati je tudi tam mnogo prememb. Ozaljšana dostojno je stolna cerkev, prostolepo je poslopje knezoškofovo, prenačene pa pomnožene so javne učilnice in mnoge stare hiše v goposki ulici ter na velikem tržišču. Odlikujejo se tudi brojne tergovske prodajavnice; prave izložbe so mnogoterega lepega blaga. Razložito vendar opisati, kar

o noveji dōbi preinačilo se je bilo v Marburgu, ne namenjam se zdaj; omenjam tukaj le ene naprave, ktera zanimala posebno je mene, ktera zanimati utegne tudi mnogo drugih književnikov. To je nova bukvarnica v gosposki ulici. Ustanovil jo je bil nedavno gospod Friderik Leyrer. Bukvarnica odlikuje se že od zunaj memogredočim po ugodnem izloženju vabivnih književnih izdelkov; vstopivši pak v bukvišče zagledamo kaj obilno skladišče novih bukev in časopisov: nemških, laških, slovenskih in jugoslovanskih sploh. Cena knjig je zmerna, obnašanje gosp. knjigarja in pomočnika njegovega do kupcov je uljudno in poslužljivo, tako, da radi zahajamo tje kupiti potrebnih knjig. Tū premajajo se tudi naročila na nemške in slovenske bukve in časopise ter se doveršivajo točno po željah naročnikov; tudi vezanje knjig oskerbuje se tū. Pozvediti to-le utegne ugodno biti prijateljem književstva posebno v marburskem okrožju; mi pa priporočamo to knjigarno po lastnem običevanju ž njo v mnogih književnih zadevah. J. Š.

Iz nemških Rovt na Goriškem 20. apr. M. B. — Vem, da z naših hribov in pa od neučenega človeka ne bote pričakovali imenitnega dopisa. Da pa vendar vidite, da tudi pod snežnikom smo vaši pridni bravci, vam pošljem par verstic, ki naj vam kažejo, da nova svobodna obertnijska in kupčijska postava, ktero so nam „Novice“ oznanile, bo pri nas našla še golo ledino, ako je več takih ljudi, kakor je tisti mladi ferkolin, ki je z maslom kupčevati začel, pa je dve revne Krašovki, ki ste po stari navadi prišle les putra in jajc kupovat, da bi jih potem nesle v Terst naprodaj, pol ure zunaj vasí pričakal, ter eni jerbas z glave vergel in vso robo v blatu pomandral, druga mu je komaj vtekla. Kaj ne, da je ta gerdi nevošljivec bolj vstvarjen za černe bukve kakor za svobodno obertnijo? — Konec preteklega mesca smo pokopali 97 starega kmeta J. Valentinčiča, ki do zadnje ure zdrav in močan je še vse kmečke dela pridno opravljal.

Iz Komena na Goriškem 15. apr. A. B. — Letina se pri nas že na več strani rodovitna kaže. Včeraj je v Volčjem gradu poleg Komena prišlo tele na svet z dvema popolnoma izrašenima glavama; dali smo to redko prikazen v teržaški muzej. — Včeraj je tudi pri nas neka mlada žena trojčke, to je, troje fantov povila, kateri so še zdravi. Babica je tej materi v 3 letih 6 fantov prinesla: prvo leto 2, drugo 1, zdaj pa 3, — to dá 6. Obilen blagoslov Božji!

V Suhoru pri Metliki 15. aprila. — f — Hvaležnega serca slišimo, da tudi metliško okolico so vzeli naš deželni gospod deželni poglavar v svojo očetovsko skerb, ker tudi pri nas revščina in siromaščina nič manjša ni kot drugod po Dolenskem. Res, da je dolnja proti Metliki ležeča stran manj suše terpela, ker je v nedeljo po sv. Jakobu rahli dež žejno zemljo za silo napojil; tudi jo toča ni zadela kot gornje proti Novemu mestu ležeče vasí. Pri vsem tem pa je bila tudi tukaj letina tako revna, da imajo zdaj že tudi premožni gospodarji le v Karlovcu svojo zalogo in na metliškem tergu svoje kašče in shrambe. Koliko hujša pa se godí še le tistim gospodarjem, katerim je zraven červov in suše tudi še toča tolkla po polji in po vinskih goricah, in so mogli živeža kupovati že ob novini. Clo ob največjih svetkih sirote kruha nimajo! Prisiljeni so prodajati živino in najpotrebniše hišno orodje, da sebi in svoji družini prihranijo revno življenje. Gorje pa še le tistim, ki ničesa nimajo prodati! In kaj bo za naprej, ko so nekteri clo semensko zernje povžili? In če bi tudi po kakem dobrotniku semena *) dobili, kako bo rastlo siromakom, ki nimajo ni

ti ne živine, ni ti ne gnoja? K vsem tem je prišel še vinski dac, kateri se bo mogel odrajtovati že prihodnji mesec *); dasiravno so pri nas gospodarji res že prav redki, kateri bi imeli še kako kapljo vina. Nadloga je tedaj huda med nami, stiska velika! O da bi se pač tudi naših revnih seljanov usmilila blaga serca, in se jim odperle dobrotne roke!

Iz Ljubljane. Pretekli teden je bila v imenu dolenskih vinorejcev deputacija tukaj, ki je Njih eksc. deželnemu gospodu poglavarju izročila prošnjo za preklic ali saj za prenaredbo pretežavnega vinskega davka. Ravno v tem pa je bil cesarski ukaz razglašen, ktereга naznanja današnji „novičar“ iz Dunaja. — Gimnazijalni profesor gosp. Pogorelec je ob prestopu v pokojni stan prejel za zasluge velikoletnega učništva zlati križ s krono. — Z radostjo smo brali te dni v českim časniku „Lumir-u“ dopis iz Ljubljane, v katerem rodoljubni dopisnik med drugim tudi za naših 150.000 siromakov na Dolenskem in Notranjskem pomoči prosi in zlasti gosp. Tomè-tu, vodju praškega gledišča, ki je nekda tudi ljubljansko gledišče upravljal, iskreno na serce govori, naj bi, kakor misli v prid ubogim Horvatom napraviti gledišno igro, jo napravil tudi kranjskim revežem. Bog daj! — Kakor slišimo, se pripravlja gospod Nedved zbirko najlepših starih cerkvenih českich pesem na svetlo dati. Bodo dobro došle! — Grozna novica, da so neki tukajšni starši svojo 18 let staro hčer skozi 4 mesce v neki temni luknji brez snaženja zaperto imeli in ji le toliko jesti dali, da ni konca vzela, je osupnila celo mesto toliko bolj, ker so očma zaperli, dekle pa v bolnišnico dali. Kakor je že v majhnih mestih navada, se ni perve dni od ničesa družega govorilo, in vsak je vedil kaj novega, kaj hujega povedati; slišali pa so se vmes tudi glasi, ki so zagovarjali stariše s tem, da je dekle malo prida bilo. Ker pa je danes očm iz zapora izpušen in bo nek preiskava tega početja zoper starše zunaj zapora tekla, se more misliti, da ni ravno vse tako grozno, kakor je prvi hrup zagnal. Čakajmo tedaj, kaj bo sodnija rekla. — Kakor slišimo, je znani ljubljanski malar gosp. Fr. Kurz žl. Goldenstein napravil domá v svojem stanovanji (v gosposkih ulicah) učilnico, v kateri trikrat v tednu od 12. do 1. ure malarstvo uči moške in ženske; plačilo je majhno, na mesec le 1 gold. 60 kr. nov. dn.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Po sklepu od 19. t. so presvittli cesar civilnega in vojaškega deželnega poglavarja ogerske dežele, gosp. nadvojvoda Albrecht-a, na njegovo lastno prošnjo s zahvalnim pismom odpustili iz dozdane službe, — ob enem pa fzm. viteza Benedek-a začasno izvolili na njegovo mesto in ukazali, naj se deželno poglavarstvo, ki je bilo zdaj ločeno v 5 razdelkov, spet zedini v eno oblastnijo. Moj namen je — pravi omenjeno cesarjevo pismo dalje — opravila političnega gospodarstva komitatnim oskerbnijam izročiti, jim po potrebah sedanjega časa prestvarjene komitatne zборе in odbore pridružiti in kakor v vseh drugih deželah tako tudi na Ogorskem samosvojno gospodarstvo po krajnih, kantonskih ali komitatnih občinah (soseskah), deželnih zborih in odbornikih deželnih zborov vpeljati.

— Novi vinski in mesni davek, ki je bil na prošnje iz vseh dežel, da bi se ne vpeljal, po cesarskem ukazu od 15. sept. l. l. odložen do 1. maja letošnjega leta, ima po cesarskem sklepu od 16. t. m. 1. dan prihodnjega mesca se povsod vpeljati, le na Horvaškem, Slavonskem, Kranjskem in v Istri je zavoljo sedanje revšine odložen do vseh Svetih prihodnjega leta

svoje kašte, in dajte kar morete svojim revnim bratom! Izmolili Vam bojo stoterno in stoterno povračilo.

*) Za letos je ta davek še odložen; pogledjte „Novičarja“ iz Dunaja. Vred.

*) Ker sočivje pri vsaki družini največ zdá, lansko leto pa se v teh krajih fižola in boba še za seme ni dobilo iz polja, stare zaloge pa se vé da tudi nič ni, bi se siromakom pač velika velika dobrota skazala, ako bi se jim razun živeža, ki ga vsaki dan potrebujejo, poslalo tudi fižola in boba za seme. Sežite, mili dobrotniki, ki imate te zaloge morebiti odveč, v